3 2044 106 475 486

MG
6
B14.3

NEU REVIDIRTE BILLIGERE AUSGA

Kupfer in Folio, und Einleitung u

1. Abtheilung, Architectu
2. Abtheilung, Sculptur,
3. Abtheilung, Malerei,

FRANKFURT

VERLAG VON G. W.

Druck von Benj. Krebs

J. J. Baier

Q. D. B. V.

DISPUTATIO MEDICA INAVGVRALIS

DE

IVNIPERO

QVAM

AVSPICIIS DIVINIS

CONSENSV ET AVTORITATE

GRATIOSISSIMAE

FACVLTATIS MEDICAE

IN

CELEBERRIMA VNIVERSITATE

ALTORFINA

PRO LICENTIA

SVM MOS IN MEDICINA

HONORES PRIVILEGIA ATQVE

INSIGNIA DOCTORALIA

SOLENNITER AC LEGITIME

CONSEQVENDI

PVBlico PHILIATRORVM EXAMINI

SVBMITTIT

IO. CONRADVS KLEIN

NORDLINGENSIS

AD D. XX IVN. A. R. S. MDCCXIX.

LITERIS IOD. GVIL. KOHLESII ACAD. TYPOGR.

INCLVTAE ET LIBERAE
REIPVBLICAE
NORDLINGENSIS
VIRIS
*MAGNIFICIS PRAENOBILISSIMIS
CONSULTISSIMIS SPECTATISSIMIS
AC PRVDENTISSIMIS*
CONSVLIBVS
SYNDICO
AC TOTI
ORDINI SENATORIO
*DOMINIS SVIS EVERGETIS
PATRONIS AC FAVTORIBVS
OMNI OBSEQVII ET OBSERVANTIAE CVLTV
SVBMISSO VENERANDISSIMIS*
DISSERTATIONEM HANC INAVGVRALEM
HVMLITER ET SVBMISSE OFFERT

IO. CONRADVS KLEIN.

301342

3

PRAEFAMEN.

Herbarum sive plantarum cognitio Medicis maxime est necessaria, ut, licet in reliquis artis salutaris partibus satis fuerint instructi versatique, si ad profligandos morbos Regni vegetabilis notitia sufficienti destituantur, in plerisque morbis bonum exoptatumque eventum expectare poterunt nullum. Et quaeso, qui naturam & virtutes herbarum non callet, quomodo ille in morborum curatione procedere rite poterit? Quanta vero in plantis sanandi utilitas sit abscondita, Poeta hocce versiculo indicavit:

Herbis, non verbis, Medicorum est pellere morbos. Quare, cum adeo necessarium deprehenderim scrutinium simplicium, praesertim e Vegetabili Regno desumptorum, omnino e re fore existimaui, materiam hanc **DE IUNIPERO**, utpote planta in nostro solo proveniente, eaque polychresta, inventu facili, & sine impendio comparanda, loco Speciminis Inauguralis elaborandam eligere. Licet enim Beniaminus Scharffius atque Daniel Beckherus de Iunipero iam scriptis multa traderint; tamen post messem horum Virorum doctissimorum spicilegium, vel saltem compendium rerum praecipuarum, ad Iuniperum spectantium, hic exhibere non sine utilitate esse existimavimus, quod ut feliciter eveniat, Divinum Numen submitte imploramus.

CAPVT I.

*De Nomine, Characterē, Descriptione,
atque Differentiis Juniperi.*

I.

Aud incongrua, sed laudabilis est consuetudo in Dissertationum Academicarum elaboratione, ut rem aliquam tractaturus a nomine incipiat primordio. Hinc GALENVS, Alpha Medicorum, rectissime scripsit, sine Nominis notitia, certam rei cognitionem impetrari non posse. Nec absolum est divini PLATONIS assertum : *Nominum qui bene gnarus, gnarus est etiam rerum* : a nomine enim saepe res ipsa intelligitur. Recepto itaque a Maioribus more, ego quoque in hac Dissertatione Inaugurali primo omnium, antequam Juniperi naturam, vires, atque usum in Medicina describam, de vocis etymo pauca quaedam dicturus sum.

II.

Quidam Juniperi vocem a *iunior* & *pario* deducere volunt, ut Juniperus dicatur quasi iuniores sive novos fructus pariens, antequam veteres deposuit; cum fructus semper habeat novos, quando antiqui maturescunt, uti BAVHINVS iam dudum annotavit *a*). Nonnulli a latino & graeco vocabulum compositum esse volunt, ut Juniperus quasi iunior ignis ($\omega\upsilon\rho$) dicatur, sicuti THEOPHRASTVS existimat *b*): quod vero parum verisimilitudinis habet. Chimici quoque, tradente MATTHIOLO, asseverant, carbonem ligni Juniperi accensum,

a) Pinac. Theatr. Botanic. p. 488.

b) de Causis plantarum p. 160.

sum, ac suo cinere obrutum, ignem per integrum annum fovere, & hinc carbones immortales dici *a*). Græcis appellatur *ἀρκευθὶς καὶ ἀρκευθος*, quod eius odorem omnia reptilia ad-versentur, teste eodem BAVHINO. Latini nominant simpliciter *Iuniperum*, eumque vulgo in frutescentem & arborescen-tem, sive in maiorem & minorem, *b*) dividunt. Germanis audit *Wachholder* / vel *Wachholderbaum* / etymo prorsus obscuro & dubio ; dicitur etiam a quibusdam *Feurbaum* / item *Krammetbaum* / ab avibus turdis, germanice *Krammets-
vögel* / dictis, quæ eius fructus sive baccas amant, eisque loco cibi exquisitissimi utuntur. Ratione Homonymiæ notandum, quod maior sive arborescens vulgo *Iuniperus*, minor vero etiam, teste TABERNAEMONTANO *c*), *Iuniperulus* dicatur ; quæ vero forte, saltem his in regionibus, non essentia differunt, sed, ut puto, tantum ratione loci sive soli, ob cuius diversi-tatem nunc maiores, nunc minores evadunt, ita, ut modo arboribus, modo fruticibus annumerari soleant ; inde etiam potissimum fieri existimo, quod baccæ *Iuniperi* in Galliæ pro-vincia *d*), Hispania, Italia, Africa, aliisque regionibus calidis, ut multi referunt scriptores, longe maiores sint, quam no-strates.

III.

Quamvis vero laudatissima hæcce planta paucis sit igno-ta, methodus tamen requirit, ut DESCRIPTIONEM aliquam eius hic exhibeamus. Est itaque planta plerumque fruticosa, quandoque etiam arborescens, ex radicibus sparsis, truncum

A 3

ligno-

a) vid. *Raius* Tom. II. Hist. plantar. p. 1411.

b) *Dioscorides* de Mat. Med. Lib. I. cap. 87.

c) in Herbario suo.

d) teste *Zwinger*o in Herbario, qui eas ibi triplo maiores esse scri-bit, quam nostrates.

lignosum & durum, non tamen adeo crassum, sistens, *a*) cortice prædita puniceo, scabro, scissili; ramos copiosissimos, *foliis* acutis pungentibus, quasi spinosis, ac semper virentibus dotatos fundens; fructus sive *baccas* proferens rotundas ab initio virides, postea cœrulescentes, rufescentes, atque tandem nigras, pili circiter magnitudine, odoras, amariusculas, quasi aromaticas; trunco eius sæpe adnascitur *fungus* instar musci, atque substantia resinosa promanat, quæ dicitur Gummi sive *Sandaracha Arabum*, (ad distinctionem *Sandaracha Græcorum*, quod vocabulum arsenicum denotat) ex qua resinosa substantia cum *V Vernix* componitur: quæ omnia a DEO T. O. M. in usum atque commodum, tam pro hominibus, quam pro animalibus, creata sunt,

IV.

Licet quoque *flores* proferat, neque coloris pulchritudine, neque eleganti figura conspicuos, sed amentaceos sive stamineos, neque singulari utilitate pollentes; quia tamen a recentioribus optimisque Botanicis ad genus plantæ describendum, notamque characteristicam exhibendam, faciunt, eorum mentio non prorsus prætereunda est. Nam Clarissimus TOURNEFORTIUS, Botanicorum facile princeps, Juniperum tali modo describit *b*): *Juniperus est planta genus, flore amentaceo, plurimis foliis cum apicibus constante, sed sterili; fructus seu bacca ossiculis turgent angulatis, semine factis oblongo*. RAVVS vero *c*) eam ad arbores *luliferas & bacciferas* refert, floribus in nucamenta oblonga dispositis; ex quibus signis planta hæc satis cognosci potest,

V. Quam-

a) Lemery Traët. Gallico de Medicamentis simplicibus sub titulo *Juniperus*, tradit, quod in variis Africæ regionibus maximas arbores magnitudine æquent, & quod ædificiis exstruendis interserviant.

b) in Instit. Botan. p. 588.

c) Method. Plant. emendata p. 140, 141.

V.

Quamvis quidem plures dentur *Iuniperi species*, quam antea nominavimus, & a CASPARO BAVHINO *a)* septem recensentur, quæ tamen omnes, præsertim duæ ultimæ, veræ Iuniperi non sint; & TOVRNEFORTIUS in Institut. Botanicis quinque, atque in Corollario tres adhuc species veras ac novas, sicque in universum octo describat: quia tamen nulla nisi vulgaris fruticosa CASP. BAVHINI usum in Medicina apud nos adepta est, propterea ceteris recensendis studio brevitatis hic supersedebo, sufficiatque modo eas indicasse. Qui vero reliquas speciatim nosse desiderat, laudatos modo autores evolvere atque inspicere poterit. Crescit vero hæc planta non solum in locis montanis, ut RVELLIUS vult, verum etiam in planis, circa vias, in sylvis, locis magis aridis & siccis, quam humidis aut pinguibus: neque solum in exteris regionibus, verum etiam ubique fere in Germania, & imprimis in Suevia nostra, si Hercyniam sylvam, ut quidam perhibent, excipias, copiose provenit: ita, ut hinc summi Creatoris bonitas quam maxime sit laudanda, quæ nobilissimam hancce plantam, tam ad præservandos quam curandos morbos tam liberaliter nobis concessit, sicuti de viribus eius insignibus, usuque nobili ac polychresto, mox uberius differemus.

VI.

Ceterum, licet breves esse velimus, & non nisi præcipua de officinali Iunipero delibare, in animo mihi sit, (omnia enim, quæ de ea dici possunt, describere, integrum librum, non dissertationem, requireret) *descriptionem tamen, supra §. III. datam, paulo uberius illustrabimus.* Dixi in descriptione, quod sit planta fruticosa, quandoque tamen etiam arborescens:

a) in Pinac. Theatr. Botan. p. 488.

rescens : horum enim requisita sunt , radices habere sparsas, truncum lignosum, corticem, ramos, folia, flores, & denique fructus, quæ in hac planta baccæ sunt. *Dixi etiam eam semper virere* : quod inde oriri existimo , quia liquorem resinosum & balsamicum possidet , sicuti pinus, abies, &c. Vnde fieri puto , ut non facile ab iniuria frigoris tempore hyberno lædi queat. *Cortex* huius arboris inæqualis & asper est, vitisque annosioris corticem quodammodo æmulatur. *Lignum* durum est, & quodammodo rubescens, maxime, quando siccum ; odorem spargens haud ingratum, dum igne accenditur. *Planta est baccifera*, cuius baccæ copiose inter folia progerminant, & colore, pro diverso maturitatis tempore, variant : primo enim sunt virides, postea fiunt subruffæ, & tandem, maturitate adeptæ, nigræ, continent *pulpam* rufescentem, quodammodo glutinosam, oleosam, aromaticam, saporis resinosi aromatici, dulcedine quadam mixti, multumque magnitudine variant : in Germania enim pisi magnitudinem raro superant ; in calidioribus vero regionibus, ut Galliæ provincia, Hispania, Italia, Græcia, Africa & Asia magnitudinem avelanæ, cerasi, nucis iuglandis, aut prunorum Damascenorum magnitudine, teste DIOSCORIDE *a)*, TOVRNEFORTIO *b)*, & LEMERIO *c)*, reperiuntur. *Floret* mense Maio, floribus amen-taceis, pulvisculum continentibus, & autumnò maturantur baccæ, sic tamen, ut anno subsequente maturitatem demum suam adipiscantur, quæ hoc anno propullularunt ; quæ vero hoc anno maturescunt, soboles sunt anni superioris. *Fungus* quoque Junipero adnascitur, & quidem, secundum Botanicorum observa-

a) de Mat. Med. loco citato, ubi asseverat, baccas nucis iuglandis magnitudine quandoque grandescere, alias nucem Ponticam æquare.

b) Institut. Botan. & Corollario.

c) in Tract. antea laudato de Medicam. simplic. sub tit. *Juniperus*.

observationes, menſe Maio, coloris lutei, qui trunco inſtar muſci cujuſdam adhæret. De quo videatur D. BERNHARD. DE BERNIZ in Faſcicul. II. Medicament. ſecret. Arbor hæc, ut aliæ plantæ, ſuum habet *corpus organicum, animamque vegetativam*, qua creſcit, floret, fructuſque producit; vaſculis etiam humore baſamico repletis, ad ſingulas partes tam alendas quam conſervandas, ornata atque dotata eſt. Certis vero temporibus, præſertim vere, liquorem hunc turgeſcentem expellit, ſicuti aliæ quædam arbores reſinoſæ faciunt. In Africa Iuniperum incifione vulnerare ſolent, unde durante maximo æſtu reſina effluit, quæ *Vernix* ſive *Sandaracha Arabum* vocari ſolet, teſte eodem LEMERIO.

VII.

Ratione ſexus, quædam dici ſolet mas, quædam foemina; nonnullæ enim flores ferunt, at nullos fructus proferunt; aliæ e contrario fructus progignunt, verum floribus deſtituuntur, ut jam dudum recte obſervavit CAESALPINVS. BAVHINVS eam ſpeciem, quæ flores tantum fert, foeminam appellat; & quæ fructus ſolum producit, marem vocat. Clariffimus vero RAIVS a) & quidem me iudice, recte hoc invertit, eamque, quæ fructus producit, foeminam, alteram vero marem nuncupat: nam foeminarum eſt foetus ſeu fructus producere, non marium. An vero a pulviſculo floris maris foemina imprægnetur, ut RAIVS, TRAGVS b) aliique non ſine ratione ſuſpiciantur, adhuc ſub iudice lis eſt, & ſine meliori probatione pro certo aſſumi nequit. Datur tamen etiam Iuniperus, quæ *flores & fructus ſimul*, & quidem in iisdem ramis, producit; attamen fructus non in eodem loco, quo flores, ſed in diverſo proveniunt, ſicut LEMERYVS quoque notavit, loco citato.

B

CAP.

a) Hiſt. Plantarum. b) in Herbario ſuo.

CAP. II.

*De Natura , Qualitatibus , Viribus
& Præparatis Iuniperi.*

VIII.

Consideratis eis , quæ ad nomen , characteres atque descriptionem Iuniperi pertinent , progredimur nunc hoc Capite ad *naturam , qualitates & vires Iuniperi , generatim considerandas* : quæ vero tot tantæque sunt , ut tempus me deficeret , si eas omnes pro dignitate recensere aut describere vellem. Nam quia iam in hoc argumento egregie defudarunt SCHARFFIVS in Iuniperi descriptione *a)* , ut & DANIEL BECKHERVS in libro germanico de Sambuco & Iunipero *b)* , ut supra iam indicavimus : quapropter sufficiat , primarias tantum ejus dotes hic enumerare , atque compendium illorum , quæ alias prolixè scripta sunt , una cum spicilegio quodam rerum quarundam ab illis ommissarum hic exhibere.

IX.

DIOSCORIDES , princeps inter veteres , qui de materia medica scripserunt , lib. I. cap. 87. sequenti modo de natura & qualitatibus Iuniperi loquitur : *Excalefacit , & ☐am movet , accensa serpentes fugat ; baccæ rotunda , odorata , in mandendo dulces , subamara , modice calefaciunt , & adstringunt ; stomacho utiles , contra pectoris vitia , tussim , inflationes , tormina , & serpentium ictus efficacissime bibuntur. urinam cient ; unde ruptis , convulsis , & strangulatui uteri*
conve-

a) Francofurti & Lipsiæ 1679. in 8v.

b) Lipsiæ germanice præditi 1685. sub titulo : Mögliche kleine Haus-
Apothek / darinnen die Beschreibung theils des Hollunders / theils
des Wachholders / enthalten.

conveniunt. Folia tam ipsa, quam eorum succum ex vino contra viperarum morsus illini aut bibi prodest. Corticis cinis cum aqua illitus lepras tollit. Quibus verbis, si vir hic egregius non omnes, tamen plerasque virtutes hic indicavit, scriptisque nobis reliquit.

X.

Quidam, atque inter hos præcipue TAKIVS *a)* eam tanquam longævitatæ remedium commendant, quia non solum semper vireat, fructusque gerat; sed etiam quia balsamicum naturæ valde amicum, & ad balsamum sanguinis nostri conservandum instaurandumque, contineat: ita, ut, quod HELMONTIUS de Cedro, tanquam remedio ad vitam longam, dixerit, id iure de hac germanica nostra Cedro sive Junipero, non sine ratione, affirmari queat. At *non solum lignum* particulis balsamicis abundat, verum hæc virtus quoque quam maxime *in baccis*, & præcipue in earum pulpa residet. Quapropter hæ baccæ tanquam verum atque egregium aroma Germaniæ nostræ considerari possunt *b)*, quæ non solum in quamplurimis morbis chronicis, sed etiam in acutis, magnam utilitatem exhibere possunt; præsertim vero ob particulas blandas balsamico-aromaticas, subacres & subamaricantes, ut & propter oleum penetrantissimum & Θ copiosum, quæ in medicamentis iuniperinis, maxime vero in ligno & baccis, reperiuntur, moderate calefaciunt, siccant, resolvunt atque attenuant; hinc sudorifera & alexipharmaca sunt, digestionem

B 2

læsam

a) Chryfogonia animali p. 120.

b) in Manuscripto de Mat. Med. HERMANNI, quod Excell. Dn. D. HEISTERVS possidet, & longe auctius est, quam liber Hermanni, quod Argentorati prodiit, singulare quid & forte ab aliis non notatum inveni: in eo enim HERMANNVS ita scribit: *Dantur nonnunquam bacca iuniperi albæ ex Suecia ad nos (scilicet in Hollandiam) delata, quæ gratissima sunt.*

læsam promovent, appetitum excitant, atque ob balsamicam quandam similitudinem cum Terebinthina & balsamis Indicis habentem, diuretica quoque sunt, serum superfluum per renes expellunt, urinam & menses cient, teste SCHRÖDERO *a*), obstructo lieni, hepati, hydropi, affectibus capitis, nervorum & pectoris pituitosis succurrunt. Carminativa quoque sunt, hinc morbis a flatibus oriundis, ut colicæ, medentur, atque pituitam renum & vesicæ resolvunt, expelluntque. *Eligi vero debent* baccae recens siccatae, magnæ, succulentæ sive resinosæ, odoris fragrantis & aromatici. *Suffitus* tempore pestis aut alias, quando aer malignis effluviis repletus, aut nimis frigidus & humidus est, usitatissimus atque efficacissimus existit, cum e baccis, tum e sarmentis sive ramusculis accensis excitatus. *Lignum* in decoctis potissimum usurpatur. *Gummi Iuniperi*, quod iudice PAVLO HERMANNO *b*) cum mastiche convenit, in nervorum affectibus, resolutione scilicet eorum sive paralyti, frigidity & contractura prodest, soletque in suffitu tam par se, quam cum aliis adhiberi. Si hoc gummi in $\circ\circ$ lini solvitur, egregium præbet *unguentum contra ambusta*, & *dolores hæmorrhoidum* leniendos. *Fungus* inservit ∇ æ ophthalmicæ parandæ, sicut SCHRÖDERVS & HOFFMANNVS in Clave Schröderiana referunt.

XI.

Ad *præparata* ex Iunipero quod attinet, SCHROEDERVS *c*) multa quidem recenset admodum egregia & utilia, quibus tamen adhuc varia alia, haud minoris momenti, addi possunt. Primo loco recenset *aquam* ex baccis sine prægressa ferment-

a) Pharmacopœia Medico-Chimica Lib. IV. Class. I.

b) in Cynosura Mater. Med.

c) Loco citato.

fermentatione destillatam : quæ vero, ut ipse scribit, raro in usu est, nec facile hodie amplius in officinis reperitur, quia sic vel exiguæ vel nullæ vires inde educi possunt. Secundo inde præparatur *spiritus* : qui vel ex baccis cum aqua per aliquot dies fermentatis, & per vesicam destillatis, conficitur, ubi nonnulli loco aquæ cerevisiam sumunt ; vel paratur ex baccis, quibus Ψ affunditur, & postea inde destillatur. 3tio. *Oleum ex baccis* cum aqua destillatis, quod valde subtile, penetrans & magnarum virium est. 4to. *Oleum ex ligno* per retortam destillatum, ad normam olei ligni quaiaci : quod tamen etiam, & quidem melius, per vesicam destillari potest. 5to. *Sal Iuniperi*, quod ex cineribus cum baccarum, tum præcipue ligni, confici potest. 6to. *Rob Iuniperinum*, quod etiam *mel Iuniperinum*, item *theriaca Germanorum* appellatur a), fit coctione baccarum cum aqua, hinc pulpæ expressione, & ad mellis consistentiam inspissatione : loco aquæ vero QVERCETANVS vinum sumit, & sic Rob potentius sive efficacius conficit. 7mo. *Extractum gummosum* ex ligno & cortice paratur, sicuti a QVERCETANO Pharm. Rest. cap. 23. describitur. 8vo. *Extractum ex baccis siccis*, fit vel cum Ψ , vel cum ω iuniperi : laudaturque utrumque hoc Extractum, tanquam excellens sudoriferum & bezoardicum, adversus epilepsias, pestes, & affectus alios contagiosos atque venenatos, a Θj ad Θij . 9no. *Elixir iuniperinum*, (ab aliis aqua vitæ iuniperina dicta) b), fit ex Rob vel melle iuniperino, affuso ω iuniperino, digere aliquamdiu lenissimo calore, sic confecisti Elixir iuniperinum, colore rubicundo, admirandarum virium in calculo c), quod insuper est stomachicum insigne est, aliasque facultates exi-

B 3

mias

a) Raj. Hist. plantar. & Kircher. de peste.

b) vid. Hæferi Hercul. Med. lib. 3. cap. 4. p. 175.

c) vid. Conr. Kunrath, Medulla destill. Part. I.

mias obtinet, quæ alias in baccis esse affirmavimus: dosis est cochlear i.

XII.

Præter medicamenta vero ex Iunipero paranda, quæ e SCHROEDERO modo recensuimus, adhuc alia ex eo produci possunt, nimirum: 1mo. *Spiritus acidus ex ligno*, qui bezoardicus esse dicitur, itemque diureticus, præsertim si in eo lapid. cancrorum aut corallia solvantur, liquorque exhibeatur: non tamen valde in usu est. 2do. *Lixivium ex cineribus ligni aut baccarum*, quod admodum penetrans & diureticum est, ideoque haustum in hydropse valde commendatur. 3tio. *Malvaticum iuniperinum*, quod paratur, quando vinum malvaticum Rob iuniperi affunditur ac digeritur. Alii cum affuso proprio —u præparant, & ob colorem, malvaticum iuniperinum appellant. a) In affectibus frigidis ventriculi & renum, in flatibus & colica, præstantissimum est remedium, si subinde ad cochlearia ij vel iij sumatur. 4to. Ita & MYNSICHTVS in armamentario suo chimico *Tincturam* parat ex bacc. iunip. sem. anis. rad. angel. lign. nephrit. macere, similiter cum vino malvatico extractam: quæ in iisdem morbis laudatur. 5to. Recentiores quidam Doctores *baccas iuniperi torrent*, ut baccas Coffæ, affundunt deinde aquam ferventem, aut eas parum decoquunt, illudque postea decoctum, ut decoctum Coffæ, calide quotidie sorbillandum præcipiunt: quod in affectibus, ubi urina aut sabulum pellendum, tanquam utilissimum remedium commendant. 6to. Alii *Cerevisiam iuniperinam* parant, dum cerevisiæ recenti baccas iuniperi infundunt, easque simul fermentationi exponunt: hacque ratione cerevisiam parant in prædictis affectibus haud contemnendi usus. 7mo. Alii cum vino novello sive musto eodem modo procedunt, atque

a) Estmullerus Commentar. in Ludovicum.

atque sic *vinum iuniperinum* conficiunt, in ventriculi, intestinorum, renumque affectibus frigidis utilissimum. Potest tamen quoque cerevisia & vinum iuniperi sine fermentatione parari, si modo baccis contusis vinum vel cerevisia affunditur, & aliquamdiu digeritur. 8vo. In pharmacopœia Norimberg. describitur *Elixir iuniperinum*, quod quidem eodem modo paratur, ut supra de Elixirio dictum est; verum ad modum liquorum, qui hodie Aquæ vitæ vel Ros solis vocantur, saccharo edulcoratur & filtratur, sic gratus evadit. 9no. In Gallia quoque *baccas saccharo condiunt sive obducunt*, ad similitudinem confectionis seminis anisi, foeniculi, carui, coriandri, cubearum, &c. atque hanc condituram Galli *confectionem sancti Rochi* appellant, quoniam ad pestem præservandam, in qua *sanctus Rochus* tanquam patronus veneratur, eam utilem sive proficuum esse, censent. a) 10mo. Si in $\phi\phi$ terebinthinæ vel Vini solvitur gummi iuniperi, *vernix sive balsamus* inde paratur egregius, qui non solum in mechanicis usurpari potest, verum etiam qui in chirurgia ad vulnera & ulcera sananda, in anatomia vero ad conservandas partes corporis humani aliorumque animalium, si eo largiter inprægnantur sive obducuntur, optime conducit. 11mo. BECKHERVS etiam baccas contusas cum aceto infundit, atque inde *acetum bezoardicum* conficit. b) Qui adhuc alias *formulas*, diversis in morbis utiles, de iunipero videri desiderat, evolvat laudatum SCHARFFIVM, BECKHERVM, KVRNATHVM, ut & BAPTIVM de Iunipero, atque HERMANNI *Cynosuram Materia Medica* pag. 137. Nonnulli *aquam iuniperi per descensum* præparant, eamque *ad vomitum excitandum* commendant: quia vero longe meliora vomitoria prostant, hac aqua facile carere possumus.

CAP. III.

a) Lemery loco citato.

b) Tract. de Iuniper. pag. 216.

CAP. III.

De Vsu Iuniperi.

XIII.

EX antecedenti Capite constat, usum iuniperi esse multiplicem, varium ac revera polychrestum, ita, ut, dum quamplurimis morbis, tam universalibus, quam particularibus, conducatur, tam latus se hic dicendi aperiat campus, ut, unde incipiendum, ubi definiendum sit, prope non videam; ut tamen rem in ordinem aliquem redigam, primo de Vsu eius in morbis universalibus paucis acturus sum, & postea ad speciales sive particulares morbos capitis, thoracis, abdominis atque extremitatum progrediar, in quibus iuniperus cum fructu exhiberi potest.

XIV.

Ante omnia vero hic iterum monemus, quod superius iam fuit dictum, iuniperum ac pleraque *preparata ex eo esse calida, attenuantia, aperientia, atque diuretica*, ideoque ea egregie conducere maxime in cachexia phlegmatica, leucophlegmatia, anasarca, œdematibus, & omnibus hydropis speciebus: in quibus vero præcipue prosunt spiritus, sal, lixivium & Rob Juniperi, Elixir & malvaticum iuniperinum, cerevisia & vinum iuniperinum, ut & decoctum ligni iuniperi: de quibus vero plura inferius ubi de ascite. Deinde virtutem habent iuniperina *bezoardicam & sudoriferam*, cuius ratione tam in prædictis *morbis phlegmaticis*, quam in *Catarrhalibus* affectibus, egregie prosunt, teste ROLFINCIO *a)*: deinde etiam in *febris intercurrentibus* magnæ sunt efficacæ: quo nomine præser-

a) Lib. II. Consultat. XXII.

præsertim Rob, extractum ex baccis paratum, oleumque destillatum, commendantur. Ita in *paralyſi* non solum pleraque interna iuniperina, decoctum ligni cum regimine sudorifero, Elixirium iuniperi, vinum iuniperinum & Rob, tam confortando nervos, quam stagnationes sive obstructions referendo conducunt; verum speciatim externe *membra paralytica* circa articulos, præsertim etiam spinam dorsi oleo iuniperino calide fricando egregie profunt. a) *Balnea* quoque ex decocto ligni iuniper. tam ad *paralyticos*, quam *arthríticos* restituendos valde commendat. MATTHIOLVS. b)

XV.

Suffitus ex gummi iuniperi ad quasvis congestiones lymphæ aut catarrhos resolvendos, sive per se, sive cum succino aliisve commixtum, magnæ sunt efficacix. Ita & ipsa *sarmenta iuniperi* accensa alexipharmaca ubique habentur, ad maligna effluvia in aere temperanda & corrigenda. Eidem scopo inserviunt *bacca prunis imposita*, & præferuntur in prædictis casibus omnibus suaveolentibus seu fragrantibus. In *peste præservanda* ETTMULLERVS Elixir iuniperi laudat. Maxime vero in hac aliisque febribus malignis *Rob iuniperi* tanquam *Theriaca Germanorum* c) sive *Theriaca Rusticorum* d), si a ʒj ad ʒij ex cochleari uno vel altero aceti assumatur, potenter sudorem movet, malignitatemque expellit. *Oleum* quidem quoque in peste ad sudorem movendum a quibusdam laudatur e): quod vero nimis calefaciens mihi videtur, adeoque noxium. *Bacca* contra mane masticatæ, aut comestæ, præsertim in aceto maceratæ, longe melius atque securius præservare dicuntur ab infectionibus malignis, quod quoque præstare possunt, si earum pulvis cum melle in Electuarium

C

redigi-

a) Raym. Fortis Consult. Medic. p. 38. 46. b) Comment. in Dioscorid.

c) Kircherus de pest. sect. 3. p. 318. d) Ettmuller. Comment. in Schræderum.

e) ab Ettmullero Comment. in Schræder. & J. Baubino.

redigitur, aut saccharo obducantur. Optimas vero esse cen-
seo, quæ aceto sunt maceratae: quia acetum iam per se egre-
gie veneno pestilentiali & contagio adversatur. TENZELIUS
iuniperina etiam commendat contra *lepram a)*. ETTMVLLER-
US decoctum lign. iuniperi in *scorbuto & lue venerea* curan-
da valde deprædicat. *b)*

XVI.

Indicatis sic primariis morbis universalibus, quibus iuni-
perina medicamenta medentur, videamus iam quoque paucis,
in quibus morbis particularibus ea conveniunt; incipiendo a
capite, & pergendo ad reliquas partes. In genere autem hic
statuimus iuniperina medicamenta in omnibus ac singulis *Ca-
pitis affectibus prodesse*, qui ab intemperie frigida proveniunt:
ut in dolore capitis seu *Cephalalgia* pituitosa, in *vertigine*,
memoriae debilitate, *affectibus soporosis*, a simili causa prove-
nientibus, ac præterea in *catarrhis frigidis* sive congestioni-
bus serosis dissipandis: ubi non solum *interne* usus ipsarum
baccarum iuniperi, spiritus sive Elixirium, aqua vitæ Iunipe-
rina, malvaticum iuniperinum, Rob iuniperinum atque deco-
ctum ligni iuniperi, vel per se, vel cum aliis cephalicis ac ner-
vinis mixtum; sed etiam *externe* oleum iuniperinum, tanquam
remedium subtilissimum & penetrantissimum, bregmati, nuchæ
ac temporibus illitum egregie conveniunt. Ita etiam ad *Ce-
phalalgiam* mitigandam, remedium euporiston ac vulgo et-
iam notum est, quando baccæ iuniperi cum mica panis & sale
fronti ac temporibus applicatur; cui epithemati, ubi æstus
adeft, acetum rosaceum, rutaceum, rubi idæi, vel aliud si-
mile addunt, ut sic æstui quoque medeatur. In *apoplexia*
præservatione, *catarrhis frigidis*, *coryza*, *cephalalgia*, *hemi-
crania & vertigine*, miras virtutes ipsi adscribunt Autores,
qui

a) in Medic. diaflat. p. 169. *b)* Commentar. in Schræderum.

qui apud SCHARFFIVM & BECKHERVM videri possunt: inprimis vero HOFFMANNI *Elixir cephalicum a)* in his affectibus commendandum, quod & baccæ & sal iuniperi ingreditur. In *Epilepsia* quoque oleum iuniperi cervici & bregmati utiliter inungitur.

XVII.

Speciatim vero in *oculorum* morbis medicamenta iuniperina omnia a BONETO in *Ionstonum*, ut & a celebri illo Ophthalmico Germano BARTISCHIO *b)*, ac ZVINGERO *c)* egregie laudantur, si quotidie interne usurpantur; inprimis vero ZVINGERVS vult, ut in debili visu singulo die tempore matutino a talibus hominibus per integrum annum sex ad duodecim baccæ comedantur, sic eis & ventriculum & visum roborari, atque ægros ab imminente *Gutta serena* & *Cataracta* præservari. Ab ETTMVLLERO laudatur etiam *lixivium ex baccis & ligno iuniperi* paratum, ad visum roborandum, si si singulis septimanis eo caput lavetur; affirmans, tales per totam vitam nullum visus detrimentum sensuros esse; cui autem asserto an omnino fides sit adhibenda, valde dubito, atque uberiori experientiæ relinquo. *Vaporem ex baccis* iuniperi, in aqua vel vino decoctis, *palpebrarum hordeolos* atque *oculorum* nubeculas discutere, idem laudatus ZVINGERVS, ut & TABERNAEMONTANVS tradunt, qui & aquam destillatam oculis instillatam ungues & nubeculas tollere affirmat.

XVIII.

Præterea ex Iunipero valde utilis præparatur medicina *contra auditus difficultatem*, quando nimirum baccæ iuniperi crasso modo contusæ subactæque cum massa farinacea in formam panis redigantur, & in furno coquantur; qui deinde

C 2

panis

a) in Thesaur. pharmaceut. p. 59. descriptum. *b)* in Ophthalmoduleia.
c) in Herbario.

panis calide e furno prodiens medius difsecetur, atque sic calide auribus, difficulter audientibus, admoveatur, cavendo tamen, ne nimio calore auris lædatur, atque auditus magis depravetur, quam emendetur: Alii huic pani calide difsecto, calentique, ante applicationem affundunt parum spiritus iuniperini, aut Ψ camphorati, aut aquæ Reginae Hungariæ, ut sic tanto efficacius iuniperi vis discutiens atque resolvens operetur; aliquoties vero hæc repeti debent, donec æger optatum successum percipiat: id quod multi nunc citius, nunc tardius magno cum fructu experti sunt. TIMÆVS A GULDENKLEE *a)* ex lixivio iuniperi cum vino parato stillicidium commendat in difficultate auditus, quod pro materia tenaci, dura, viscida, meatum auditorium obstruente, resolvenda, catarrhisque discutiendis maximopere laudat: præsertim si huic lixivio simul roborantia cephalica admisceantur. Denique in *tinnitu aurium* ut & *auditu difficili*, si gutta una vel altera *olei destillati iuniperi* tepide auribus immittatur, egregie sæpe confert, præsertim si balneum præcedat, cui æger ante applicationem olei aliquamdiu immittatur *b)*, novique Empyricum, qui hac ratione multos ab auditus difficultate liberavit. In *dolore dentium* oleum hoc egregiam quoque habet efficaciam: quando enim denti cavo dolenti, una alterave guttula immittitur, dolor præsertim talis, qui vel a stasi frigida, vel a putredine in dente collecta, oritur, brevi sæpe tollitur. Denique in *ulceribus narium sordidis* eluendis atque expurgandis decoctum iuniperi a CLVSIO commendatur.

XIX.

Sicuti medicamenta iuniperina in frigidis sive pituitosis capitis affectibus laudem suam merentur: ita non minus in *affectibus*

a) Lib. I. Casu 31.

b) vid. *Tragus* in *Herb. ut. & Reusneri. Observatio* 44, p. 26.

fectibus frigidis sive pituitosis pectoris se commendant : ideoque *in asthma pituitoso, raucedine ac tussi* a causa frigida ortis, non solum decoctum ligni, aut baccarum iuniperi cum regimine diaphoretico exhibitum, egregie prosunt : verum & spiritus, *Elixirium* & aqua spirituosae Iuniperi aliaque ex Iunipero præparata, haud exiguam opem ferre possunt. In specie vero in asthma pituitoso fortiori *oleum destillatum* Iuniperi ad aliquot guttas subinde exhibitum, pituitam egregie incidit, atque expectorationem potenter promouet. *In phthisi* suffitus baccarum Iuniperi ab ET TMVLLERO a) commendatur, præsertim si aliquid succini ipsis admisceatur : quod sine dubio ob vim balsamicam contingit, quæ in pulmonis exulceratione non potest esse inutilis. Eandem vero ob causam *in catarrhalibus defluxionibus acribus* ad pectus, quæ sæpe phthisin inferre solent, suffitus hic haud inidoneus est censendus, ad phthisin avertendam : quoniam acrimoniam seri vi sua balsamica temperat. *In calidis vero pectoris morbis*, ut peripneumonia, pleuritide vera, tussi & raucedine a causa calida sive sanguine æstuante provenientiibus, iuniperina haud utilia esse censemus, licet a nonnullis in iis quoque præscribantur. b)

XX.

Licet igitur magnum usum habeant iuniperina in morbis capitis & thoracis, tamen longe maiorem adhuc obtinent utilitatem *in morbis infimi Ventris sive abdominis*, & præsertim calculo atque hydrope ; quorum quasi primaria sunt specifica : speciatim vero in hydrope ascite, valde laudatur *Lixivium ligni juniperini* pro scopo diuretico, nominatim ab HOFFMANNO c) SIMONE PAVLLI d) HARTMANNO e) aliisque, qui il-

C 3

ludl

a) Commentar. in *Schæderum*. b) *Rolsincius* L. V. Consultat. IV..

Schæffus de Iunipero p. 160. c) *Clave* in *Schæderum*.

d) *Quadrupart. Botan.* e) *Praxis Chymiatrica.*

lud Lixivium tantopere hic deprædicant, ut eo solo plures ab hydropæ curatos esse affirmant. Quidam hoc lixivium sola aqua parari jubent; alii vero, ut MATTHIOLVS, *a*) illud cum vino fieri malunt. SYLVIVS *b*) vero in hydropæ valde commendat, *Electuarium suum hydragogum*, quod Rob Juniperi copia magna ingreditur, & urinas potenter e corpore expellit. *Vinum juniperinum*, licet generatim intemperie ventriculi frigida laborantibus prodest, in hydropæ tamen speciatim commendatur, eoque quis ab inveterato hydropæ apud RIVERVIVM sanatus est *c*): pauperes vero loco vini, cervisia juniperina commode in hoc morbo uti possunt; cujus parandi modum vide apud HOFFMANNVM in clave Schræderiana, ut & apud ETTMULLERVIVM *Decoctum ligni juniperini* cum regimine sudorifero adhibitum, vel per se, vel cum aliis idoneis remediis remixtum, multis egregie profuit. Inprimis etiam *infusum* ex baccis juniperi, absinthio & centauro minore pro laudatissimo euporisto habetur in hydropæ a Celeberrimo WEDELIO, præceptore quondam nostro æternum devenerando *d*), quod vel cum vino, vel cum cerevisia parari potest. Illustris VOLCKAMERVS, Pater, Academiæ Naturæ Curiosorum quondam præses dignissimus, infusum baccarum juniperi & absinthii, cum vino vel cerevisia paratum, tanquam remedium frequenti experientia comprobatum, in eodem morbo magnopere commendat. vid. M. N. C. Ita & RYLANDVS, RIVERVIVS, ETTMULLERVIVS, HERMANNVS, & alii plerique practici omnia ex junipero parata medicamenta tanquam præcipua atque præstantissima contra hydropem remedia extollunt.

XXI.

In calculo & sabulo renum magnam quoque famam adepta sunt juniperina, ob egregiam virtutem diureticam, qua

a) Comment. in *Dioscoridem*. *b*) Praxis Medica lib. 1. cap. VII. § 55.

c) Cent. IV. obs. 82. *d*) in *Amœnitatibus Mater. Med.* pag. 349.

qua sordes, pituitam, mucilaginem, sabulum atque minores calculos e renibus ac vesica expellunt. Commendatur hunc in finem *lixivium* ex cineribus juniperi paratum, itemque decoctum baccarum tostatarum ad similitudinem decocti Cossæ confectum. Deinde quoque *vinum juniperum* hic egregium est, cujus laudes apud SIMONEM PAVLI *a)* prolixius legi possunt: ubi illud contra nephritidem & calculum maxime commendat. *Elixirium juniperinum* in sabulo & calculo renum multis profuisse, testatur SCHROEDERVS, *b)* ZWINGERVS *c)* HORSTIUS *d)* alique: si subinde ad quantitatem Cochlearis unius vel dimidii sumatur. Multi etiam hic laudant *oleum Juniperi* tanquam securum atque expertissimum remedium ad calculum arenulasque expellendas *e)* si subinde ad guttas v. vel vi. ex vino vel jusculo assumatur. Cautus vero hic sit calidiorum horum usus, ne noceamus, dum prodesse volumus. *Decoctum ligni juniperini*, ut & usus moderatus baccarum juniperi in his morbis non potest esse non proficiuus: ita & Roob juniperi non erit contemnendum; WEDELIVS enim illud se contra dysuriam felici cum successu studioso cuidam exhibuisse, commemorat. *f)*

XXII.

In ventriculo debili, flatibus, hernia flatulenta, & aliis ubi digestionem promovere volumus, Elixir vel malvaticum juniperinum ipsiusque Roob juniperi egregie conducunt: possuntque in morbis Ventriculi pulveres stomachici commode ex hoc Roob in forma Elestuarii exhiberi *g)*. Ita etiam oleum destillatum juniperi *in morbis ventriculi ac intestinorum frigidis, nausea, vomitu, anorexia, Cardialgia, flatibus, Colica*, ad guttulas aliquot sumtum valde egregium esse, prædicatur *h)*. *Lumbricis* etiam valde adversatur oleum juniperi si in jusculo vel etiam vino vel Sirapo quodam exhibeatur. *i)*

XXIII.

- a)* Quadripart. Botan. *b)* Pharmacopœia Chymica cap. de Junipero. *c)* in Herbario. *d)* in Epistolis medicis sect. XIV. *e)* Sylvius lib. II. Meth. med. Cap. XXIV. §. 48. *f)* Amœnit. Mater. Med. p. 387. *g)* vid. *Conn. Kunrath. Medulla destillatoria*. *h)* ibidem. vid. quoque *Grünlig. Florileg. Chemicum* part. 7. cap. I. p. 194. *i)* *Riverius prax. med. Lib. X. Cap. 9.* & *Zwingerus in Herbario*.

XXIII.

In obstructionibus hepatis & Ictero hoc oleum quoque a quibusdam valde laudatur: quia penetrans est, & ad obstructions referandas aptissimum videtur; quod imprimis ab ipso expectari posse puto, si vel decoctum juniperi, vel lixivium ejusdem calide super ingeratur, atque vel diaphoresis in lecto expectetur, vel motus corporis postea instituitur. Ita & *in Ictero* cum hydropse IOEL a) commendat infusum ex radice Chelidonii majoris M. II. baccis Juniperi M. I. & vin Rhenani ℥ij, de quo exhibeantur mane & vesperi haustus ℥ij.

XXIV.

In mensibus non rite fluentibus juniperina quoque pellendi sine concidunt: hic a ZWINGERO b) commendatur, ut tempore mensium instantium baccæ juniperi in vino decoquantur, adjecto in fine croco, cuius decocti per aliquot dies haustus calide matutino tempore bibatur. FORESTVS c) ad partum facilitandum suadet, ut mulier gravida ultimo gestationis mense, quotidie baccarum juniperi V. vel VI. cum una alterave ficu comedat: sic partum facilem futurum esse, perhibet Ceterum & oleum destillatum juniperi in pellendis mensibus, secundinis ac fætu mortuo, ut & alias in partu difficili promovendo tanquam potentissimum pellens habetur.

XXV.

Denique in externis quoque affectibus non destituuntur laude sua juniperina: nam Lixivium ex cineribus juniperi pedibus Oedematosis cum lintheis, noctu præsertim ante ingressum lecti applicatum, tumores hos, teste ETTMVLLERO d) feliciter discutit. Porro in doloribus artuum, arthriticis, podagricis, vel a catarrhis oriundis, Spiritus juniperi vel solus, vel cum sapone veneto mixtus, si calide sæpe affricatur, egregie conducit. Ita etiam membris paralyticis vel per se, vel cum Spir. CC. Ess. succini asæ fætid. Castor. aut balsami peruviani mixtus, & calide illitus, optime succurrit e): loco Spiritus oleum destillatum utiliter quoque sæpe adhibetur. Nonnulli etiam laudant oleum hoc tanquam egregium balsamum traumaticum, ad sananda ulcera cocoethica, itemque lepram, tineam, capitis, scabiem & herpetem f): ita & ad tumores duros resolvendos, præsertim sturnas & sirophulas commendatur. In algoribus febrium intermittentium præsertim quartanæ optime quoque conducit, si spina dorsi eo illinatur; imo nonnulli ipsam quartanam ita tolli posse affirmant g). In perionibus quoque tam per se quam cum oleo terebenthinæ permixtum & illitum egregium est remedium: Lixivium cinerum juniperi etiam scabiem curare dicitur, si partes affectæ sæpius eo abluantur. Et hæc de junipero speciminis inauguralis gratia scripta sufficiant

a) praxis medica. b) in Herbario. c) Lib. XXIX. observatio 69. d) Comment. in Schræderum. e) Conf. Timeus a Gulden Klee Lib. I. Cap. 4c. f) de quibus videri possunt Conrad. Kunrath. Scharffius, Beckerus, Ettmüllerus. g) videatur Ettmüllerus auresque modo citati variis in locis.

III. ABTHEILUNGEN.

In Quart

Kupfer.

Kupfer.

Kupfer.

,"
ET TENIUS.

skt a. M.